delijk gemaakt worden: in de eerste plaats volgt uit het wezen der H. Schrift vanzelf dit hooge doel, daar door dit geschreven woord Gods de kennis van God en goddelijke dingen wordt medegedeeld; in de tweede plaats heeft dit geschreven Woord de uitwerking, dat de goddelijke majesteit, die klaarder dan het zonnelicht uit den Bijbel uitschittert, in onze harten ootmoedige aanbidding werkt. Het tweede, dichter voor de hand liggende, maar toch aan het eerste ondergeschikt blijvende doel van de H. Schrift, is de zaligheid der uitverkorenen, welke bestaat in onze verzoening met God, die door de verkondiging van het Woord en de inwendige werking des Geestes tot werkelijkheid wordt".

Hetzelfde vindt men ook al bij Calvijn. Alleen laat deze sterker uitkomen „dat „in orde" de schepping aan de verlossing voorafgaan moest ook bij de uiteenzettingen van de geloofsleer der Christelijke kerk". De Schrift is wel het boek der sprake Gods, maar dit spreken Gods houdt allereerst in „een bekendmaking der goddelijke eischen" en mag pas daarna worden verstaan, als het spreken Gods, „waardoor het Hoogste Goed zich door genade heilbelovend tot ons richt"." Het is „niet anders, dan alsof door de Schrift heen de Majesteit van God zelven voor ons verscheen". „Uit Gods mond zelf is de H. Schrift tot ons afgevloeid". Om dit levend Woord door alle eeuwen heen te bewaren, heeft God het laten teboekstellen. De geschreven wet van Israël is het begin van de Heilige Schrift. „Doch" — en hier is niet Calvijn, maar prof. Haitjema als tolk van Calvijn aan het woord — „nu dreigt het gevaar, dat deze geschreven woorden verstarren; dat men er God, den levenden God niet meer door heen hoort. Het ontzettende gevaar, dat het Woord Gods als een versteende codex wordt! Daarom heeft God in Zijn groote genade op de wet de profeten doen volgen, die het geschreven Woord der wet hebben uit te leggen, vloeibaar te maken, bewogen en levend en ontzagwekkend, zóó dat door de letters der geschreven wet weer heuen klinkt: Ik ben de Heere!" „Calvijn laat ons zien, hoe de juiste volgorde is in de geschiedenis der bijzondere Godsopenbaring. Het is deze: levende aanspraak Gods in woord en visioen, vervolgens de schriftelijke teboekstelling, en daarna de door den Geest bezielde profetie, die zich tot de vloeibaarmaking van het geschreven Woord zet; en op dat Woord baseert". Deze volgorde is voorbeeldig voor alle tijden. Wanneer de canon der H. Schrift is afgesloten, zou alras Gods stem niet meer uit het geschreven Bijbelwoord worden gehoord. „ware het niet, dat dit geschreven Woord van God (Oud- en Nieuw Testament beide) overgegeven was, toevertrouwd was aan de kerk des Heeren, die in haar midden de bezielde profetie heeft te bedienen in de prediking, welke toch immers niet anders bedoelt, dan de woorden Gods weer levend tot den mensch uit later eeuw te doen afvloeien, als een bruisende stroom uit de bronwel der Schrift".

Terwijl prof. Haitjema steeds in voetnoten naar vindplaatsen verwijst, doet hij dit bij deze weergave van Calvijns gevoelen niet.

Alsnu keert hij terug tot Junius.

Maar mogen we hier afbreken?

Waar staat dat?

Mr Knibbe publiceerde een brief aan de Synode, welke de Synode nooit bereikte.

Daarin beroept hij zich ook op ons.

Hij schreef: „Ik veroorloof mij daarbij op te merken, dat volgens prof. Hepp in „De Reformatie" van 1 Oct. j.l. het „persoonlijke aanvaarden" van de zintuiglijke waarneembaarheid der beide Paradijsboomen, meer was dan de Synode recht had te eischen".

Wij hebben het nummer van 1 Oct. j.l. erop nageslagen of wij ons soms verschreven hadden of een drukfout ons parten had gespeeld.

Maar wij hebben niets van dien aard kunnen ontdekken.

Zou Mr Knibbe zoo vriendelijk willen zijn de passage te noemen, waarop hij zijn beroep grondt?

Hij zond ons eenige vragen.

Wij hebben geen bezwaar om daarop te antwoorden.

Indien hij tevoren even aan ons verzoek zou willen voldoen, zouden wij in één moeite door hem van bescheid kunnen dienen.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De onrust in Indië.

Blijkens de binnenkomende telegrammen laat de toestand in Indië veel te wenschen over. Zelfs in streken, die geheel aan ons gezag onderworpen zijn, doen gewapende benden aanvallen en schijnt bijna de oorlogstoestand ingetreden te zijn.

Bestond deze toestand nu in Atjeh of in de buitenbezittingen, dan zou het zoo erg niet zijn.

Deze onlusten hadden echter plaats op het hoofdeiland, op Java en onder den rook van Batavia werd een telefoonkantoor bezet.

Ook hadden we hier niet te doen met de onberaden handelingen van onbeschaafde verzetslieden, maar met een vrij goed voorbereid complot.

Gelukkig schijnt de regeering den toestand volkomen meester te zijn en is er geen ernstig gevaar meer te duchten.

Toch is hiermede niet alles in 't reine, en blijft een onbehagelijk gevoel achter.

Zoo goed als het thans mogelijk was, dat zich een wijdvertakte organisatie vormde om een greep naar het gezag te wagen, kan zich dit straks herhalen.

De gelukkige en snelle onderdrukking van dit verzet geeft geen waarborg, dat dit straks opnieuw zal gelukken.

Nu is de toestand van hieruit niet goed te beoordeelen, vooral niet, door iemand, die Indië niet bij aanschouwing kent.

Ook geeft het beoordeelingsmateriaal, dat de telegrammen bieden, aanleiding tot vele vragen.

Moeten we dus van een beoordeeling van den toestand afzien; plaats voor één enkele opmerking is er wel.

Allereerst schijnt het wat voorbarig om, zooals „Het Handelsblad" deed, direct reeds de schuldvraag te stellen en dan te wijzen op de verzoenende rede, die de nieuwbenoemde Gouverneur Generaal bij zijn gezagsaanvaarding gehouden heeft.

Het thans opgekomen verzet is geen incident, maar de uiting van een proces, dat reeds vele jaren duurt.

Wij hebben het te beschouwen als het onderaardsche gerommel, dat de uitbarsting van den vulkaan voorspelt.

Wat is te doen om een uitbarsting te voorkomen?

Zeer zeker zullen zij, die Indië kennen, zich in deze dagen ernstig op het antwoord beraden en met vertrouwen wachten wij het resultaat af.

Wij doen dit in de hoop, dat men meer zal doen dan de militaire- en bestuurs-organisatie herzien. Zoolang niet méér verricht wordt is er geen waarborg tegen herhaling gegeven.

De verspreiding van communistische en revolutionaire beginselen dient stopgezet.

Reeds verleden jaar werd in deze rubriek gewezen op het groote gevaar, dat in het kostelijk voorrecht der persvrijheid schuilt.

Het Indische volk bezit te weinig zelfstandigheid, dan dat het straffeloos blootgesteld kan worden aan de revolutionaire theorieën.

Ongetwijfeld zal de invoering van de censuur, ja, iedere preventieve maatregel als reactie gebrandmerkt worden.

Toch zal men, naast een nauwlettend toezicht op het ambtenarencorps, in deze richting de waarborgen tegen een herhaling van het gebeurde moeten zoeken.

Tenslotte is de vrije-meeningsuiting van enkele onverantwoordelijke dwazen het bloed van vele honderden misleiden niet waard.

E. VISSER.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Dostojewski, von Eduard Thurneysen. Chr. Kaiser, München.

Het boek van Thurneysen over Dostojewski is een van de vele boeken over dezen merkwaardigen Russischen schrijver, die er in de laatste jaren verschenen zijn. Naar aanleiding van Thurneysen's beschouwingen over Dostojewski is dit artikel geschreven. Naar aanleiding van en niet over die beschouwingen. Het is niet de bedoeling een beoordeeling te geven over wat Thurneysen van Dostojewski en zijn kunst zegt. Dat zou noodzakelijk meebrengen, dat aan de orde kwam de vraag of de beschouwing van Thurneysen, die stichtelijk van aard is, juist mag worden genoemd. En dit of de beschouwing van Thurneysen, die stichtelijk beschouwingswijze wel waarlijk ook grond genoeg heeft.

Wie was Dostojewski?

Een Russisch schrijver. Dat is bekend, maar de Russische literatuur heeft een eigen aard. Zij draagt de kenmerken van het volk. En hoe bekend het dus ook zij, dat Dostojewski een Russisch schrijver was, het wil veel zeggen, dat hij zoo door en door Russisch was.

Dostojewski is vooral bekend geworden na den oorlog. Niet omdat het Bolsjewisme uit zijn werken aandrift en kracht putte, want Dostojewski was geen revolutionair, zij het al zoo, dat hij in zijn jongere jaren als revolutionair in Siberië al de ellende van een verbanning naar dat onheilsoord heeft meegemaakt. Als het Bolsjewisme met den literairen roem van Dostojewski nog iets te maken heeft, zoo is het doordien de reactie de aandacht op 't nationalisme van Dostojewski vestigde. Hoewel een volbloed Rus, heeft hij na zijn bevrijding en na zijn militairen dienst als officier het moderne leven in West-Europa op zijn reizen buiten Rusland, leeren kennen en ten deele meegeleefd. Hij kon in den modernen geest echter geen smaak vinden. Zijn hart trok naar Rusland en naar Rusland's geestelijk leven. Naar zijn gedachte kon het moderne intellectualisme van het Westen niet de redding brengen, waarnaar al wat mensch heet, begeerig uitziet. En dat vooral daarom niet, omdat het leven zijn eigen weg gaat en niet in theorieën vast te leggen is. Het intellectualisme van het Westen was hem te eenvoudig, te rechtlijnig, te dor. En hij zag immers hoe het ook in het Westen uit de handen van het intellect sprong. Telkens weer. Een man als Nietzsche was in zijn oogen geen intellectueel, maar een machteloze worstelaar met het borrelende, golvende, in tegenstellingen worstelende leven zelf.

In Dostojewski klopte het menschelijke leven in zijn vollen omvang en met zijn grootste diepten, zijn mateloze bekoring en zijn perverse zondigheid. Hij voelde het leven aan in den grootsten onmensch, en in den naar volmaakte heiligheid strevenden moujik.

Dostojewski was een mensch en niets menschelijks was hem vreemd.

Hij wist zich ook mensch, mensch in den vollen zin des woords, en hij begeerde niet, dat de grenzen

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Gisbertus Voetius.

VII. Pastorale arbeid te Heusden

Zeventien jaren lang, totdat hij in 1634 tot het hoogleeraarsambt werd geroepen, is Voetius de kerk van zijne geboortestad trouw gebleven, niettegenstaande grootere gemeenten hem herhaaldelijk hebben begeerd. Had hij gedurende het zesjarig tijdvak, dat hij te Vlijmen doorbracht, slechts eenmaal een beroep — naar Sprang — ontvangen, toen hij nauwelijks een jaar te Heusden stond drong de kerk van Rotterdam er sterk bij hem op aan, dat hij thans tot haar zou overkomen, en in 1619 en '21 hernieuwde zij hare pogingen. Steeds echter tevergeefs: Voetius meende Heusden nog niet te mogen verlaten. En zoo dacht hij er ook over, toen in 1626 zoowel Dordrecht als 's-Gravenhage, en in 1628 Haarlem hem riep. Hij had dan ook in zijne vaderstad een aantrekkelijk arbeidsveld gevonden. Sinds 1618 had hij er zijn boezemvriend Cloppenburch tot ambtgenoot, die echter drie jaren later reeds naar Amsterdam vertrok, en opgevolgd werd door den uit Schoonrewoerd overgekomen Johannes Seroyen, ook een zijner studievrienden, met wien hij in het Grieksch placht te correspondeeren. Seroyen overleed echter zeer spoedig, slechts negen maanden na zijne intrede, in het voorjaar van 1622. Reeds in Juli van hetzelfde jaar kwam in zijne plaats Johannes Slatius, uit Vlijmen, waar hij indertijd Voetius' opvolger geworden was. In dit dorpje beriep men daarop den proponent Theodorus Groen, een halfbroeder van Voetius' echtgenoote, en deze trad weldra in het huwelijk met de weduwe van Seroyen. Vriendschaps- en familiebanden deden zich dus wel gelden!

Voetius' verhouding tot zijn collega Slatius is tot den einde toe uitstekend geweest. Er was voor beide predikanten veel te doen. Iederen Zondag moest ook Nederhemert twee malen door hen bediend worden, zoodat zij samen elke week acht predikbeurten hadden te vervullen. Daarbij kwamen nog, volgens het voorschrift der Dordtsche Synode, de catechisatiën op den Zondagmiddag, die, aanvankelijk in de pastorie en later in de kerk, van vier tot half zes voor de meisjes en van half zes tot zeven ure voor de jongens werden gehouden. Bovendien waren er op werkdagen bijbellezingen voor meergevorderden. Voorts nam het geregeld huisbezoek veel tijd in beslag, temeer daar de bevolking van Heusden zich voortdurend uitbreidde en het garnizoen, na de inneming van Breda door de Spanjaarden in 1625, belangrijk werd vermeerderd. Omstreeks dien tijd doorleefde Voetius moeielijke dagen, doordat de pest langdurig woedde en zijn ambtgenoot, wiens twee kinderen eraan stierven, op het ziekbed wierp. Zelf verloor hij zijn jongste zoontje Johannes, terwijl ook Deliana ernstig krank werd. Hij liet echter niet af de zieken te bezoeken en te troosten, zoodat hij later met alle recht zijn studenten mocht voorhouden, dat het predikanten niet geoorloofd is bij het heerschen van besmettelijke ziekten hun gemeente te verlaten. Toen de pest uitgewoed had, was de noodzakelijkheid van een nieuw ziekenhuis dringend gebleken, doch de stadskas kon de bouwkosten niet alleen dragen. Voetius wist nu op de classicale vergaderingen zijn ambtgenooten te bewegen ieder in eigen kring daarvoor te werken, met het resultaat, dat de bouw voortgang kon hebben. Toen hem in Februari 1627 opnieuw een zoon werd geboren — die, evenals een vroeger gestorven broertje, Nicolaas werd gedoopt en eveneens jong is gestorven — schonk de magistraat hem een pillegift van honderdvijftig gulden uit dankbaarheid daarvoor „dat hij diverse magistraten ende andere collegien gedisponeert hadde tot liberaele giften, geëmployeert tot opbouwinge van het nieuwe gasthuys".

Voetius heeft te Heusden met zegen gearbeid. In zijn afscheidspredikatie mocht hij dankbaar gewagen van eene „vernieude reformatie", die in de zoo jammerlijk door het Arminianisme geteisterde gemeente had plaats gehad. God had „uyt de duysternisse light ghegeven, ende die ghetrouwe ende troostelijcke leere van Godes alleenthalven ghenadighe ghenade veel heerlijcker als te voren doen schynen". „Hij heeft — zoo ging hij voort — „dat kostelijck pandt der leere, 't ghene men dessyne ghemeynte hij nae ontnomen of verwisselt hadde, aen hare herten, bij occasie van het tegenspreecken, klaerder vertoont, stercker verseeckert ende vaster ghestelt. Hier door zijn de verdeylde ende verstroyde ghemoederen wederom tot onderlinghen vrede, tot kerckelijcke eenigheyt in een en 't selve gheloove gebracht. Veler oogen, die te vooren schemerden, zijn verclaert; veler verstanden, meest aller herten zijn gheopent, dat sy met andere